

Historieglimt 106

Nyhavna og dykkedalbene

Nyhavna strekker seg fra Ladehammeren til Nidelva. Nyhavna hører Lademoen til og er egentlig Lademoens havneområde. Nyhavna ligger under Trondheim havn som på mange måter er som en stat i staten. Det er et interkommunalt selskap for en rekke kommuner omkring Trondheimsfjorden. I 2011 hadde disse havnene anløp av 4648 skip.

Nyhavnas historie begynner allerede da Meråkerbanen ble bygget i 1880-åra og skar seg rett gjennom Lademoen. Banen ødela på sett og vis den fine hagebyen, Lilleby, som var startet utbygd på grunn fra Lillegården ved Ladebroen eller Jægers Minde. Mange villaer med hager var allerede bygd på nordsiden av jernbanen, bare Engstykket som tilhørte familien Cappelen var bygd på sydsiden. Lilleby hageby ble på grunn av banen en torso. Videre delte banen Strandveibebyggelsen nedenfor jernbanesporet som Nerlamon fra bebyggelsen på oversiden av jernbanelinjen og derfor kalt Øverlamon. Noe av forventningen til den nye jernbanen var at det skulle bli stor tømmereksport fra Jämtland og Sverige. Derfor var det tenkt at det som senere skulle bli Nyhavna, skulle bli bygd som eksporthavn for Meråkerbanen, men det slo ikke til på 1800-tallet.

I eldre tid var Lamofjæra en fin, jevn og langgrunn sandstrand. Den gikk nedenfor Strandveien helt inn til Ladebekken. Den var et eldorado for ungene på Lademoen. Den ble kalt Floridakysten! Vannet ble raskt oppvarmet i solskinn og de mange dammene som dannet seg ved lavvann var som badekar med varmt vann! Flere steder hadde stranda svært fin sand som guttene øste opp og solgte inne i byen til husmødrene til pussesand. Det bodde mange byfiskere i Strandveien. Det ser vi av folketellingene. De trakk båtene sine opp på starnda. Nedenfor Lademoen jernbanestasjon begynte Renholdsverket å tømme søppel og dokjørerene tømte innholdet av dospannene der! Jeg har selv snakket med en gammel lamonitt som husket at de svømte ved siden av ekskrementer som kom flytende derfra, men som de ikke brød seg om!

Det var under krigen Floridakysten ble ødelagt. Da intensiverte tyskerne utfylling og utbygging av det som er blitt Nyhavna. Dora 1 og Dora 2 med den mellomliggende fyringsbunkeren ble bygd. Etter krigen overtok Trondheim havn det hele som krigsbytte. Etterhvert er Nyhavna blitt fylt opp av kai, lagerbygg og ulike bedrifter. Frakt med skip blir det mindre og mindre av. I 2014 fikk 15 av bedriftene inn sine varer med skip. Transporten går nå gjerne med lastebiler til og fra leverandør og mottaker. Da bringes varene uten omlasting. Et spørsmål er om ikke skipsfrakt til syvende og sist kunne vært både billigere og mer miljøvennlig dersom det ble lagt opp til det. Planene om omdisponering av kaiene og bassengene i Nyhavna kan ødelegge bruken av havna for skipstrafikken.

Etter krigen har det vært en lang rekke bedrifter av mange slag i Nyhavna. De har vært så mange at en oppregning vil sprengje plassen her. Noen av dem som er her i 2014 kan nevnes. I Trondheim kommunes rapport «*Relokalisering av eksisterende bedrifter på Nyhavna*» er det nevnt i alt 52 bedrifter, noen med null eller en ansatt. En rekke av bedriftene har fra 6 til 50 ansatte. Påfallende mange av dem er innen grossistvirksomhet og transport. Bedrifter som Boa offshore, Norbit Group Teknologisk Utvikling, Norcem, Norsk gjenvinning, Norsk stål og Ruuki Norge har mange ansatte. Mange spennende bedrifter er her ikke nevnt.

Dykkedalbene er et kapitel for seg. De står som en markering av Nyhavnas grense i Nidelva. De har et pussig navn og mange vet ikke hva de er. De er lagd av tre tømmerpåler eller mer som er banket langt ned i elvebunnen og festet sammen øverst opp med jernbånd. De er satt opp som fortøyingsbøyer eller vern mot at båtene skal skli inn i brukar eller andre fremstikkende kanter ved elva. Navnet er på svensk dykdalb, på tysk Dückdalbe, på dansk duc d'albe, men på engelsk heter de mooring posts. Engelskmennene vil gjerne unngå et fransk navn! Navnet skal stamme fra den spanske hærføreren og militærguvernøren i de spanske nederlandene, Nederland og Belgia, fra 1567 til 1573, den tredje hertugen av Alba, duc d'Albe. Han var en hard herre, men om han er oppfinneren av dykkedalbene fortjener han å minnes. Det er nemlig en genial konstruksjon som har gjort stor nytte i mange havner i fem hundre år. Tømmer i sjøvann får naturlig impregnering fra saltvannet og konstruksjonen er merkelig solid. Den lar seg ikke rokke av is og som fortøyingsbøye står den nesten fjellstøtt på grunn av de sprikende bena satt langt ned i bunnen. Trondheim satte i 2014 opp fire nye dykkedalber ved den nye utstikkeren som er satt opp nedenfor den nye brua nederst i Nidelva.